

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 44.

V Ljubljani, v soboto 6. avgusta 1898.

Letnik III.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah ob 11. uri dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 8 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravnistvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. Uredništvo in upravnistvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15.** Uradne ure od 10. do 12. dopoldne. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Za nadsodišče v Ljubljani.

(Iz poročila g. dra. D. Majarona na shodu odvetnikov in notarjev v Ljubljani dne 17. julija t. l.)
(Konec.)

Mej tem pa je od Pražakovih jezikovnih naredeb iz l. 1882. naprej slovensko sodno uradovanje hitro napredovalo in korak za korakom podiralo mnoge predsodke, kateri so se prejšnje čase kazali kakor nepobitna ovira slovenske narodne enakopravnosti. O potrebi slovenskega sodnega uradovanja in o vsestranski sposobnosti slovenskega našega jezika v te namene ni bilo nobenega dvoma več. „Saxa loquuntur“ se je lahko kmalu reklo o slovenskih sodnih aktih bodisi na nižjih, kakor tudi na višjih sodnih instancah.

Pri vsem tem pa je misel na nadsodišče v Ljubljani buknila še le dne 2. oktobra 1890. leta, ko so se v Ljubljani zbrali slovenski in istrsko-hrvatski državni in deželni poslanci, da bi določili skupni program za svoje delovanje. In tedaj se je programatično določilo, da se v ta namen, da uradi vsake vrste slovenskemu prebivalstvu v slovenskih pokrajinah izključno slovenski poslujejo, mej drugim tudi zahteva, naj se ustanovi v Ljubljani višje deželno sodišče za slovenske in istrske pokrajine.

Na podlagi tega programa je deželni zbor kranjski v svoji seji dne 15. novembra l. 1890. sklenil resolucijo, da se visoka vlada naprosi, naj se napravi v Ljubljani deželno nadsodišče za slovensko Štajarsko, slovensko Koroško, Kranjsko, Goriško s Trstom in za Istro z laškimi senatom. Ta resolucija se je ponovila v seji dne 9. aprila 1892.

Tukaj pa že vidimo, da nam je opraviti z drugo alternativo, namreč z ljubljanskim nadsodiščem, katero naj bi služilo slovenskim delom Štajerske in Koroške, potem Kranjski in Primorju. Premestilo naj bi se torej Tržaško nad-

sodišče v Ljubljano in k ljubljanskemu nadsodišču priklopila Spodnji Štajar in slovenski del Koroške.

Sicer pa tudi ta alternativa, kolikor tudi znano, ni mej slovenskimi in istrsko-hrvatskimi poslanci v državnem zboru našla svojega tolmača in zastopnika, nego je le ostala lepa točka v mrtvem programu. Zdi se pa, da se je čakalo novih civilno-pravnih zakonov in nove sodne organizacije, ki naj bi donesla „eo ipso“ tudi nadsodišče v Ljubljani.

To se sicer ni zgodilo, pač pa nam praksa novega civilnega pravnega reda živo dokazuje, da Slovenci ne morejo dolgo prenašati mirno sedanje krajevne uredbe svojih višjih sodišč. Tudi če se ne bi bil pripetil slučaj, ki je povzročil sedanje gibanje, morali bi Slovenci že iz gmotnih ozirov zahtevati, da se jim bliže, in sicer v središče, primakne nadsodišče, katero mora biti dandanes vsled javnih prizivnih razprav na takem kraju, da je za stranke, njih zastopnike in priče laže pristopno in torej za večino prebivalstva ekonomično. Temu pa nikakor ne odgovarja sedež višjega sodišča v Gradcu, ki za ogromno večino Slovencev, spadajočih pod to sodišče, leži skoraj v skrajni točki periferijskega kota.

Ako pa se sedaj iz drugih, v javnem in privatnem pravu temelječih razlogov obnavlja zahteva, naj se ustanovi v Ljubljani nadsodišče, je to tem lepše in častnejše.

V obrambo naše ravnopravnosti in iz ozirov na dobro ter zanesljivo justico so to zahtevo zadnje dni obnovili slovenski in istrsko-hrvatski državni poslanci v znani spomenici, nadalje nekateri javni zastopi in narodni shodi. Pri tem je posebno pozornost obrnil nase sklep okrajnega zastopa celjskega z dne 4. t. m. in sicer zategadelj, ker je svojo petico za ustanovitev nadsodišča v Ljubljani obrazložil in s tehtnimi razlogi podprl.

Ta peticija meri na to, da se v Ljubljani ustanovi nadsodišče za Slovence na Kranjskem, Štajarskem in Koroškem, — ali za Kranjsko, za območje obeh spodnještajarskih okrožnih sodišč in pa za Koroško.

To bi torej bila tretja alternativa glede obsega ljubljanskega nadsodišča.

Dočim se pri prvi alternativni dokazuje, da bi ljubljansko nadsodišče, obsegajoče Štajarsko, Koroško, Kranjsko in Primorje, ne bilo nikakor ne preveliko, — dokazuje pa peticija okrajnega zastopa celjskega, da bi obseg ljubljanskega nadsodišča v njegovem merilu nikakor ne bil premajhen, kajti samo kranjska dežela in potem slovenski del Štajarske, štejeta skupaj 942.691 prebivalcev, torej nekoliko več, nego nadsodišče v Inomostu (za Tirolsko in Predarlško z 928.920 prebivalci), potem jedno tretjino več kakor nadsodišče v Trstu (za Primorje s 695.853 prebivalci) in naposled dvakrat toliko, kolikor nadsodišče v Zadru za Dalmacijo s samo 524.107 stanovniki. Iz tega je spoznati, da že samo kranjski, štajarski in koroški Slovenci smemo zahtevati samostojno nadsodišče v središču svojem, in da bi ob vsem tem za nadsodišče v Gradcu še vedno ostal razmeroma dovolj močan kontingent, namreč 836.722 stanovnikov v območju graškega in ljubljanskega prvostopnega sodnega dvora.

Jedna in druga teh alternativ se po različnih stališčih različno priporoča. Za prvo, po kateri naj bi iz nadsodišč v Gradcu in Trstu nastalo jedno nadsodišče v Ljubljani, govore odločno državni finančni oziri, a proti njej prav tako odločno materijalni interesi dveh velikih mest in še bolj napeta občutljivost nemške ter laške narodnosti. Drugo alternativo, po kateri bi se Slovenci in isterski Hrvatje združili pod jedno nadsodišče v Ljubljani, narekuje nam narodnostni čut in skrb za varno izvršitev narodne enakopravnosti, a pobija jo historična

S stenografskih livád.

(Spisal Mestibor Trebanjev.)

Pretečeno leto sem podal čitateljem „Slov. Naroda“ v dveh podlistkih nekoliko „stenografskih utrinkov“, kjer sem v kratkih potezah očrtal prve pojave slovenskega tesnopisa ter priporočal osobito snovanje stenografskih venčkov.

V naslednjih vrsticah pa hočem stenografom v toliko spopolniti lanski očrt zgodovinskega razvoja slovenske stenografije, da jih opozorim še na razne prevode Gabelsbergerjevega sestava na slovenski jezik, omenim važnejša dela na tem strokovnem polju ter jih seznanim z našimi zaslužnimi prvaki, ki so orali ali še orjejo ledino na doslej še malo obdelanih stenografskih poljanah.

Od prvih dveh prevodov Gabelsbergerjevega sestava na slovenski jezik nista niti Tanšekovi niti Hafnerjevi ugledala belega dne, marveč sta ostala le v rokopisih. Pač pa je leta 1876. prof. Bezenšek v „Jugoslovanskem Stenografu“ in l. 1878. v posebni izdaji objavil slovensko stenografijo, kar je v Slovincih prvo tiskano delo te stroke.

Imenovani list je izhajal prva tri leta svojega obstanka (1876—1878) v Zagrebu, prinašajoč slovenske in hrvatske sestavke. V letu 1879. pa je list z urednikom vred preselil se v

Sredec na Bolgarsko, sprejel v svoje okrilje tudi srbsko in bolgarsko stenografijo. Tu sta se porodila četrti in peti letnik „Jugosl. Stenografa“. Za tem pa so bili Jugoslovani deset let (1881—1891) brez stenografskega glasila, kajti „Jugosl. Stenograf“ je zaspal za dolgo dobo 14. let.

V tem za Jugoslovane toli kritičnem času vznikel je v Zagrebu leta 1891. nov strokovni list pod imenom „Stenograf“, kateri še danes vrlo zastopa hrvatske in slovenske interese na stenografskem polju. Po štiriletnem izhajanju vzdramil je leta 1895. i svojega prednika iz smrtnega sna.

Toda neugodne gmotne razmere so dotičnemu kljub uzornemu urejevanju dovršivšemu sedmi tečaj nenadoma koncem leta 1896. zaprle sapo.

Omenjeno bodi še, da je bil „Jugosl. Stenograf“ prvo in peto leto (1876 in 1880) svojega izhajanja dvomesečnik, sicer mesečnik, izvzemši zadnjih dveh let, ko je izhajal po desetkrat na leto. Slednji čas se mu je pridružil še „Glasnik“, ki je kot priloga donášal kulturne črtice o Jugoslovanstvu, pošpešujoč s tem bratsko vzajemnost in slogo. Dičile so ga poleg tega še lepe ilustracije.

Še isto leto, ko je jelo „Hrvatsko stenografsko društvo“ v Zagrebu, utemeljeno leta

1882. pod predsedništvom prof. Magdiča, z letom 1891. izdajati svoje strokovno glasilo, obelodanil je Anton Zupan izvirno slovensko stenografijo, koje načela je priobčil koj v prvem letniku „Stenografa“.

V drugem in sledečih dveh letnikih je prinašal imenovani časopis po prof. Magdiču prirejen načrt slovenske stenografije, ki sloni povsem na hrvatskem prevodu istega avtorja, ter se v marsičem razlikuje od Bezenšekovega. Važnejšega pomena je tretji del tega prevoda, kjer podaja pisatelj v dveh daljših člankih Slovincem jedrnat navode o stavkokrajšanju, kot prve pojave slovenskega komornega pisma.

Iz celega prevoda jasno uvidevamo, da prof. Magdič resno deluje na to, da bi vsaj v stenografiji združil obe si najsorodnejši jugoslovanski plemeni in tako pospešil jednotni razvoj te koristne vede.

Mej objavljanjem Magdičevega prevoda je priredil tudi prof. Bezenšek drugi popravljeni natis slovenskega korespondenčnega pisma, kojega je leta 1893. izdala „Matica Slovenska“ v posebni knjigi.

Imenovana knjiga je ugledala beli dan z namenom, da se uvede kot učna knjiga v srednje šole, kar je naučno ministerstvo tudi odobrilo. A baš s tem vzbudil je nje stvaritelj v krogu

razkosanost našega naroda, katero hoté njegovi protivniki vzlasti sedaj in dosledno vzdržati. Pretežni večini slovenskega naroda pa bi pomagala in še primeroma najmanj ovir bi imela alternativa, ki jo ima v mislih peticija celjskega okrajnega zastopa.

Bodi pa temu tako ali tako, gotovo je, da stara težnja Slovencev, dobiti v svojem središču nadsodišče, ni bila nikdar tako utemeljena v zdravi justični politiki, kakor sedaj vsled civilno-pravdne reforme.

„Tehnika sodne službe mora biti po tem, da je moči izvajati stvore zakonodavstva, dosežati njega smotre in svrhe; ona je le služabnica, njena uredba je dana sama po sebi: to je podredba pod vsprejeta načela sodnega postopanja . . . Razlika mej sedanostjo in bodočnostjo je tu prevelika, prememba je prekorenita in preveč vsestranska, zlasti so dolžnosti in pravice oseb, vdeleženih pri pravdi, preveč predrugačene, da bi se hotelo konservirati sedanje institucije, če bi le te bile tudi dosedaj delovale vzgledno in izpolnjevale vse želje pravo-zahtevajočih strank.“

Takó pripomenki k novemu zakonu o sodni organizaciji. In kakor novo pravdno postopanje zahteva povsem novo uravnavo notranje sodne službe, tako isti principi za ogromno večino Slovencev teže na lokalno premembo nadsodišča. Da bode tudi za Slovence novo postopanje najjednostavnejše, lažje in cenejše, tedaj je neizogibno, da se nadsodišče pomakne v sredino narodovega teritorija, v Ljubljano. In če je kdaj bila ravnopravnost slovenskega jezika v sodnem uradovanju bistvene važnosti za varnost pravosodja, je to osobito sedaj, ko si ustnosti in neposrednosti postopanja, teh fundamentalnih garancij v novem civilnem pravdnem redu, ne moremo misliti brez popolne veljave slovenskega kakor razpravnega jezika. A ta razpravni jezik more biti popoln in domač samo pri sodnikih, kateri živijo v narodu in sredi njegovega kulturnega gibanja.

Zategadelj morajo slovenski pravniki vzlasti ta čas povzdigniti svoj glas in v resoluciji, vzeti narodu iz srca, opozoriti vse merodavne faktorje, da je ustanovitev c. kr. višjega deželnega sodišča v Ljubljani nujno potrebna v pravosodnem in gospodarskem interesu slovenskega naroda.

Praznik slovenskega učiteljstva.

Slovensko učiteljstvo se je dne 1. in 2. t. m. zbralo v Ljubljani v proslavo cesarskega jubileja in v proslavo desetletnice „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. Došlo je slaviti ta praznik za slovenske razmere ogromno število — okoli 400 učiteljic in učiteljev. Slovensko učiteljstvo

nekojih strokovnjakov ne malo nevolje in ogorčenosti, ki so mu povsem neosnovano podtikali celo zlobne namene, ker je z jezikoslovnega stališča često reševal težavnejša stenografska vprašanja, iskajoč v častni staroslovenščini sredstev in razlogov za svoje trditve. Ostre polemike in stroge kritike polnile so zlasti tretji letnik „Stenografa“ ter z neštetiimi, ponajveč puhlimi in nelogičnimi dokazi razveljavljale njegova načela. Pereče vprašanje o sonantnem „r“ zrušil je celo povsem vezi jedinstvi mej prvakoma jugoslovanskih stenografov. Vstala sta nepričakovano dva si do cela nasprotujoča tabora, ki sta v svojih glasilih vztrajno utemeljevala ter krepko zagovarjala svoje nazore pri rešitvi zamotanih stenografskih točk. Prof. Bezenšek prodril je kljub temu s svojim, v resnici izbornim prevodom v Slovincih, ko so se Hrvatje oklepali Magdičevega, manj dovršenega prevoda.

Da se slovenska stenografija do sedaj ni gojila po Magdičevih načrtih, zakrivila je ponajveč nepraktična razdelitev njegovega prevoda po raznih letnikih „Stenografa“. Sicer menimo, da bi tudi plod njegovih razmotrivanj v Slovincih ne ostal brezpliven, da ga je prof. Magdič podal svojim rojakom v posebni knjigi, v lahko preglednem vspredu. *) Sigurno bode

*) Kakor posnemamo iz članka »Odgovor na odgovor

je te dni pokazalo, da se je tekom desetletja njegova organizacija povzpela do tolike popolnosti, da se jo mora občudovati. Tudi se mora slehern Slovenec veseliti, da imamo Slovenci učiteljstvo, ki se glede svojega dela more primerjati samo z učiteljstvom češkega naroda. Slovenskemu učiteljstvu so se na ljubljanskih slavnostih pridružili zastopniki češkega in hrvatskega naroda in tako sta bila dneva 1. in 2. velikega srpana ne samo patrijotična praznika, nego tudi praznika slovanske vzajemnosti.

Čehi, Hrvatje in znatno število slovenskih gostov je došlo v Ljubljano v nedeljo ob 1/2 6. uri popoldne. Na južnem kolodvoru se je vršil slovesen vsprejem po predsedniku ljubljanskega krajevnega odbora g. Režku. Na peronu in pred kolodvorom bilo je vse polno občinstva, ki se je okrasilo s slovenskimi in črnorumenimi trakovi. Na vsprejemu se je zahvaljeval predsednik „Zaveze“ g. nadučitelj Jelenc.

Češki govornik g. Schuster iz Prage je povdarjal, da se mladina vzgojij slovenski, pa bode Slovan vladal svetu. Ko se je zahvalil še jeden Hrvat, odpeljali so se gostje v elegantnih vozeh v mesto, oblečeno v praznično krilo.

Krasno je bilo v nedeljo zvečer na vrtu „Narodnega Doma“. Obširni vrt je bil popolnoma zaseden, skoro se je zdelo, da „Narodni Dom“ praznuje še-le sedaj svoje otvorjenje. Gospice učiteljice so gostile vdeležnike brezplačno z vinom in pivom. Vojaška godba ni štedila s slovanskimi skladbami. Ko je godba igrala „Kje dom je moj?“ vstalo je vse občinstvo in pelo to češko himno.

Čehi so pozdravili Hrvatje, nato se je zahvaljeval z ognjevitim govorom duhovnik prof. Matica iz Zagreba. Gosp. Rape je deklamoval lepi Ganglov pesniški pozdrav „Pozdravljeni bodite!“, na kar je Ganglu in prirediteljem večera napil prof. Matica. Učitelji so svojega pesnika vzdignili na ramena ter ga mej burnim odobravanjem nosili po vrtu. Na sestanek je došel tudi ljubljanski „Sokol“, vrnivši se iz Domžal.

Drugi dan, v ponedeljek, je ob 8. uri zboroval upravni odbor „Zaveze“, potem je bila pevska vaja in seja odseka „Jubilejska samopomoč“, ki ima namen po smrti društvenikov dajati zakonitim dedičem podporo, da se obvarujejo prve stiske in bede. Popoldne je bila seja delegacije. Po nagovoru predsednika g. Jelenca, ki je povdarjal, da je po zaslugah „Zaveze“ učiteljskih društev za polovico več, nego jih je bilo pred desetimi leti, in da bode učiteljstvo samo v slogi doseglo vspehe. Tajnik g. Česnik je poročal, da je v „Zavezi“ 32 društev, ki so imela tekom leta 119 zborovanj, poročal je temeljito o društvenem delovanju, omenjal podpornikov „Šolskega muzeja“, ustanovitve „Jubilejne samopomoči“ in regulacije učiteljskih plač, za katero imajo za sluge vsi deželni poslanci. Iz poročila blagajnika

še bodočnost pokazala, jeli se razširi tudi Magdičev prevod mej Slovenci — o čemer pa vže sedaj jako dvomimo — ali ostane Bezenškov i nadalje merodajno vodilo slovenskih stenografov.

Splošno pa moramo priznati, da sta si oba lista s svojima urednikoma vred za razvoj slovenske stenografije stekla nevenljivih zaslug, akoprem ju je nesrečna polemika kaj rano razdružila.

Leta 1894. se je pojavila v prof. Novaku zopet nova, premarljiva moč na slovenskem stenografskem Parnasu, ko je imenovani veščak v izveštju novomeške gimnazije priobčil jako skrbno in temeljito sestavljen spis „Samoznaki in okrajšave v slov. stenografiji“, s katerim si je v očeh stenografov-strokovnjakov priboril obilo ugleda i priznanja. Ne dosti manje pozornosti mej slovanskimi, a zlasti še mej slovenskimi tesnopisci obudili sta prof. Novaka najnovejši deli na tem znanstvenem polju, s čemer obeča g. profesor podati Slovincem i debatno pismo v celoti.

g. Magdiča v VI. letniku »Jugosl. Stenogr.« str. 115 alin. 1, predložil je tudi prof. Magdič svoj prevod Gabelsbergerjeve sestava na slovenščino naučnemu ministerstvu v odobrenje za vporabo v slov. šolah. A ker se stvar zanj ni ugodno rešila, odstopil je od svojih prvotnih tendencij, radi česar se tudi njegov prevod ni mogel po številnih izvodih razširiti mej Slovenci. Saj jedna lastavica se ne prinese pomladi!

g. Luznarja posnemamo, da je imela „Zaveza“ 238 gld. 72 kr. dohodkov in 182 gld. 37 kr. stroškov. Sklenilo se je, delovati na to, da se uredi razmerje mej dosedanjima slovenskima šolskima listoma. Jeden („Tovariš“) bodi šolski in politični list, drugi strogo pedagogični list. „Zaveza“ bode odslej nosila ime: „Zaveza slovenskih in istrsko-hrvatskih učiteljskih društev“. Odobraval se je misel, naj se povsod zasnujejo tudi deželna učiteljska društva, naj se primerno osigura izobrazba učiteljskih otrok na srednjih šolah in naj se na Primorskem namestu konvikta napravijo dijaške kuhinje.

Jubilejski koncert, kateri je priredila zaveza slovenskih učiteljskih društev v dan 1. avgusta v „Sokolovi“ dvorani „Narodnega Doma“ v Ljubljani, je bil lepa manifestacija složnosti narodnega učiteljstva, hkrati je podal tudi ljubljanskemu občinstvu priliko, da izrazi isto s posetom zaslužnemu učiteljskemu stanu svoje simpatije. Bili so vsi prostori razprodani, videli smo mej udeleženci g. knezoškofa dr. Jegliča, g. dvornega svetnika Schemerla, njega eksc. g. podmaršala Höchsmanna, gosp. župana Hribarja in druge dostojanstvenike javnih uradov. Pod energičnim vodstvom g. Leop. Potrebina je zapel veliki zbor združenih slovenskih učiteljev in učiteljic s spremljevanjem orkestra cesarsko pesem kot zaključek prologa, katerega je sestavil in govoril g. Gangl, dalje dr. Ipavčev „Zavezno“ (zastarele in naivne fanture), Smetane zbor vaščanov iz opere „Prodana nevesta“ in Foersterjev povsodi in vsikdar priljubljeni „Vodnikov Venec“. Nastopil je zbor tudi z vokalnima mešanima zboroma Foersterja „Domovina“ in Nedvéda „Vijolčin vonj“ in z moškim zborom „Plemstvo“, ki ga je zložil F. Stegnar. Pelo se je z vnemo in okusno in, kolikor je bilo pri nezadostnem številu skupnih vaj možno, tudi precizno. Gospodu Potrebinu, ki je vodil z živahnim temperamentom zbor, gre zaslužen priznanje, s katerim ni štedilo hvaležno občinstvo. Solistični nastop g. Ivana Serajnika (spremljevalka na klavirju gdč. Razingerja) v Rubinsteinovega koncerta 1. delu in v Tartinijevi sonati, je podal marljivemu vijolinistu priliko, da je dodal dve narodni, g. Vrabl, znani nam že simpatični baritonist (spremljevalka gospica Bilina) se je pa uvedel po Vilharjevem „Mornarju“ tudi kot skladatelj. V njegovi pesmi „Strunar“ je najti prvenca, ki je še preveč eklektične vsebine, da bi se moglo soditi o bodočih skladateljskih zmožnostih. Ljubki v svojem nastopu zapeli sta gospici Mira Dev in Anica Lapajne nežno in zvonko dvoje blagoglasnih dvospevov Gerbiča „Pomladni klic“ in Volariča „Divja rožica“ in sta morali poslednji dvospev na občno željo ponoviti. Na vspredu je bila tudi zanimiva skladateljska novost, ouvertura iz Gerbičeve nove

Leta 1896. je namreč prineslo izveštje kranjske gimnazije prvo delo te vrste pod naslovom: „Začetne okrajšave v slovenskem debatnem pismu“, in koj leto za tem kot nadaljevanje: „Srednje in končne okrajšave v slovenskem debatnem pismu“, katerima spisoma nikakor ne moremo odrekati mojsterske dovršenosti.

Upamo, da neutrudno delujoči g. profesor v kratkem na splošno željo slovenskih stenografov zaključil svoje izborno in korenito delo z mešanimi in logičnimi okrajšavami ter je potem združeno in s primeri spopolnjeno v posebni knjigi poda svojim rojakom.

Jednako dobro bodo došla poleg navedenih prevodov in stenografskih razprav pri vežbanju slovenske stenografije i Bezenškova, v sedmem letniku „Jugosl. Stenografa“ objavljena „Stenografska učna pisma“, v katerih se tolmači tesnopis koj iz početka v kratkem in jedrnatem slogu v vseh štirih jugoslovanskih jezikih.

Iz dosedaj navedenega smemo torej danes povsem sigurno in z mirno vestjo trditi, da je po vztrajnem delovanju naših stenografov veljakov položen temelj slovenskemu tesnopisu ter mu zajedno tudi zagotovljena srečna, lepa prihodnost.

opere „Kres“. Omeniti je še g. Štefančiča, kateri si je z nastopom v treh zborih utrdil dobro ime, ki ga uživa kot solist-tenor.

Koncert je ob enem tudi pokazal, koliko zaslug za razvoj glasbe mej Slovenci ima dična „Glasbena Matica“, saj je bila ogromna večina nastopajočih iz njene šole.

Po koncertu se je pričel v veliki čitalnični dvorani živahen ples.

V torek zjutraj je bila v stolni cerkvi služba božja, katero je daroval č. g. kanonik Zamejec. Sv. opravila se je vdeležil tudi knezoškof. Po sv. maši je bila otvoritev „Šolskega muzeja“, ki je nastanjen v I. ljudski deški šoli v Komenskega ulicah. V muzeju so bogato zastopana: dela in razprave o pedagogiki; dela in razprave o didaktiki; učne in pomožne knjige, mladinski spisi; perijodični spisi; godba in petje; uradni spisi; leposlovni proizvodi, ki so jih spisali slovenski učitelji; učila za otroške vrtnice; učila za I. razred; učila za srednjo stopinjo; učila za višjo stopinjo; učila za nadaljevalne tečaje za obrtne šole, obrtne nadaljevalnice in obrtne strokovne šole; učila in učiteljska; šolsko orodje (šolska oprava); šolske potrebščine. Opozarjamo občinstvo, da se samo prepriča o našega učiteljstva velikem delu, ki je položeno v te zbirke. Muzej bode v kratkem dobil svoje prostore v Prešernovih ulicah.

Po otvoritvi muzeja se je vršila najveličastnejša točka: slavnostno zborovanje. Vse učiteljstvo se je zbralo v okrašeni veliki dvorani „Narodnega Doma“. Zborovalce je počastil premilostni knezoškof dr. Jeglič z g. kanonikom Sušnikom, dež. glavar, mestni župan in nekaj drugih veljakov. Predsednik „Zaveze“ je z vznesenimi besedami izrekal hvaležnost slovenskega učiteljstva do prijazne osebe vladarjeve ter zaklical naj ga Bog poživi do skrajne meje človeškega življenja, čemur se je zbor odzval s trikratnimi „Živijo“ klici. Predsednik spominjal se je dalje desetletnice „Zaveze“, njenih ustanovnikov ter je pozdravil navzočne odličnjake.

Na pozdravu se je najprej zahvaljeval prem. g. knezoškof, kateremu so se priredile srčne ovacije. Dejal je nekako takole: Čestitam Vam, da se je učiteljstvo tako lepo zvezalo in zjedini, da deluje z združenimi močmi za korist svojega stanu. Le s slogo more svoje nevolje odstraniti in doseči, česar mu treba. Pri tem pa potrebujete tudi Gospoda Boga, njegovega blagoslova, da boste mogli delovati v duhu slovenskega naroda, kateremu je sv. vera trdna podlaga. Razveselilo me je torej, da je učiteljstvo uvrstilo v vspeh tudi sv. mašo. Vdeležil sem se sv. opravila tudi jaz, da z Vami združim svojo molitev, da z Vami, ki imate toliko vpliva na narod, izprosim, naj podeli Bog ves svoj blagoslov Vam, mili učitelji dobrega slovenskega naroda. Govor knezoškofov je izzval uprav frenetično odobravanje. Mej slovenskim učiteljstvom je stal drugi Slomšek!

Deželni glavar Detela je pozdravil zbor imenom dež. odbora, spominjajoč se Slomškovih besedij „Šola je dar božji“ in želeč, da uči učitelj mladino Boga spoznati, domovino ljubiti, stariše spoštovati in gosposko ubogati. Na tem temelju bode domovina naša vspevala v okrilju Avstrije.

Župan Hribar je izročil pozdrave bele Ljubljane. Učitelj spoznavaj svojo veljavo! Šibal je, da mnogi predsedniki c. kr. okrajnih šolskih svetov po strani gledajo, če učitelj razume dušo naroda in deluje po tem. Dejal je, da naj učitelji složno delujejo z učiteljicami, katere še posebej pozdravlja. Čehe je pozdravil češki, hrvate hrvatski.

G. Adolf Schuster je izrekel zahvalo češkega učiteljstva, g. J. Kirin iz Zagreba ono hrvatskega učiteljstva.

Slavnostni govornik, g. nadučitelj Ravnikar iz Mokronoga, je povdarjal, da Avstrija 400 let ni praznovala jubileja, kakeršnega praznuje letos, omenjal je vladarjevih zaslug za šolo ter je končal s pozivom, da deluj učiteljstvo „vse za vero, dom, cesarja.“ Nato je prečital adresu na cesarja, katero je posebna deputacija izročila dvornemu svetniku Schemerlu.

Po slavnostni seji se je pričelo zborovanje „Zaveze“. Častnimi člani „Zaveze“ so bili izvoljeni gg. Dimnik, Kocbek in Gradišnik. Nadučitelj g. Česnik je poročal o desetletnem društvenem delovanju, učitelj Dubrovič pa je opisoval britkosti slovanskega učiteljstva v Istri, na kar so bile vsprejete primerne resolucije. V odbor „Samopomoči“ so bili izvoljeni: predsednikom in blagajnikom g. Kleč, podpredsednikom g. Dimnik, tajnikom g. Kecelj in odbornikom g. Režek in Gangl. Volitev v odbor „Zaveze“ je imela naslednji rezultat: Predsednik Jelenec, I. podpredsednik Bogatec, II. podpredsednik Porekar, I. tajnik Česnik, II. tajnik Šega, blagajnik Luznar, odborniki za Štajarsko: Petriček, Kocbek, Strmšek, za Primorsko: Križman, Brginec, Dubrovič, za Kranjsko: Dimnik, Gangl.

Slavnostnega banketa v „Sokolovi“ dvorani se je vdeležilo na 200 oseb. Mej banketom je svirala vojaška godba, s posebno pohvalo je bil vsprejet novi Parmov valček „Bela Ljubljana“.

Zavezin predsednik je napil cesarju. Godba je zaigrala cesarska pesem, katero je občinstvo poslušalo stoje. Učitelj g. Dimnik je napil baronu Heinu, učitelj Dubrovič iz Istre Ljubljani in županu rekoč: Lepo je učiteljstvo vsprejela Ljubljana zato pa učiteljstvo obeta, da bode vedno delovalo za lepšo bodočnost naroda. Slovenci zastavili bodo svoje moči mej slovenskim narodom in Hrvatje mej hrvatskim narodom v to, da se ta dva naroda mej seboj spoznavata in ljubita.

Župan Hribar je v svojem odgovoru ostro reagoval na neko notico „Soče“, ki se je „predrznila“ kritikovati ljubljansko prvaštvo. Izrekel je obžalovanje, da nekateri ne morejo razumeti, da je Ljubljana glavno mesto Slovenije. Izdali so klic „Proč od Ljubljane“. Čudi se, da se je kaj takega moglo izgovoriti. (Dr. Tavčar: „Žalostno!“ Klicev „Škandal“, katere je čul „Narodov“ poročevalec, drugi niso čuli.) S čem in kdaj je slovenska stolica to zakrivila? Nikdar! Kam drugod naj Slovenec stremi? Ali v Gorico, ali v Trst, ali v Maribor, ali naj si izbere za središče kako vas, kakor so jo izbrali Slovaki. ki vsled tega ne morejo napredovati? V Ljubljani sicer še ni vse tako, kot bi moralo biti, a tega so krivi tisti, ki so se že pred davnimi leti stalno naselili v Ljubljani. Slovensko prebivalstvo in občinski svet si prizadeva, da postane Ljubljana zvezda slovenskega naroda. Učiteljstvo naj povsod, kamor pride, propoveduje, da je Ljubljana glava Slovenije. Na mnoga leta slovenskemu učiteljstvu!

Učitelj Gangl je dejal, da je to praznik slovenskega učiteljstva. Čehe je rodila zemlja češka, Hrvate zemlja hrvatska, vse pa je rodila zemlja slovanska. Vzdignil je čašo v pozdrav, kliče bratom Čehom, da Bog živi zemljo našo, zemljo slovansko!

Profesor Ivkanec iz Zagreba je spominjal v svojem govoru, da so Slovenci Hrvatom povsod pomagali, n. pr. pri Sisku. Ilirizem je imel mej Slovenci globokih tal. Stanko Vraz je vzel svoje slovenske strune ter jih prilagodil hrvatskemu narodu. Čudil se je tudi govornik napredku slovenskega naroda ter vskliknil, da je bodočnost naša, če preženemo iz naroda največjega njegovega sovražnika — neznanje.

Na predlog predsednika Jelenca se je poslal brzogovorni pozdrav biskupu Strossmayerju.

Češki učitelj Filip iz Prage je govoril slovenski, trdeč, da puste češki gostje svoja srca na Slovenskem. Pomagajmo si sami, združimo se!

Učitelj Strmšek je napil gostom: dr. Ferjančiču, dr. Tavčarju, prof. Levcu in ravnatelju Hubadu.

Dr. Tavčar: Naše javno življenje obstoji iz golih fraz. Nihče se ne more oprati očitanja, da ne bi si semtertje pomagal s frazami. Samo učiteljevo delovanje je brez fraz. Narodni stranki se je učitelj že od nekaj smilil. Mučenik je slovenski narodni učitelj. Pripočel je dalje govornik ljubezen do — „proste duše“. Dejal je, da je treba popraviti napitnico županovo, ki je napil slovenskemu učiteljstvu, napiti je treba svobodomiselnemu, naprednemu slovenskemu učiteljstvu.

Dr. Ferjančič: Za Slovence se ne snuje ugodne razmere. Slovence in Hrvate se prezira raz višjih mest. Vse stranke se vabijo od ministra na posvetovanja, samo nas ne vabi nihče. Proti temu moramo najbolj zatirani Slovenci, Hrvati in Rusini odločno protestovati. Naj se doseže sprava na Češkem in na Moravskem, potem smo mi za dokaj let nazaj. Zanašati se moremo samo na vzajemnost s severnimi brati, če že ne rečem, da je narodovih zastopnikov odločnost premajhna. (Kdo so ti?) Slovanska vzajemnost se je naglašala o vsaki priliki pri raznih slavnostih zadnjih dni, naj bi ostala tudi v kritičnem momentu, ko bode prišlo na dnevni red vprašanje, ali smo mi enakopravni narod. Da bi te besede ne bile besede, naj bi bile meso in kri, dejstvo, ki reši zatirane Slovence in Hrvate! Napije slovanski vzajemnosti.

Profesor Bezenšek iz Plovdiva prinaša pozdrave iz Bolgarske ter te pozdrave izroča v slovenščini in bolgarščini.

Učitelj Frluga z Opčin je zabaval navzočne s humorističnim govorom, učitelj Režek pa je napil koncertnemu vodji g. Potrebinu. Še dolgo po končanem banketu je vladala v dvorani presrečna veselost. Došlo je nebroj brzogovornih pozdravov.

V sredo so se nekateri gostje podali na Bled, ostali pa so se razpršili na razne kraje slovenske domovine. Ta sijajni sestanek poživil jim je duše, da bodo odslej še z večjo vnemo delovali za prosveto slovenskega rodu.

Politiški pregled.

Položaj slovenskega naroda. Dr. Ferjančič je na učiteljskem shodu v Ljubljani izjavil, da grof Thun ni imel z Jugoslovani glede jezikovnega vprašanja nikakih obravnjav. „Reichswehr“ pa trdi, da so se vršile take obravnave tudi z Jugoslovani, kateri so grozili, da izstopijo iz večine, ako vlada ne reši jezikovnega vprašanja tudi za jugoslovanske dežele, zlasti za Primorje. Kdo ima prav? Kolikor je nam znano, in kar je povedal že tudi „Slovenec“, se je grof Thun res dogovarjal z Jugoslovani, a uspeh je bil tak, da je dr. Ferjančič v svojem, sicer malo umestnem govoru po pravici označil naš položaj kot jako nevaren in kritičen. A trdno smo prepričani, da postane naš položaj v kratkem vlekritičen, ako bodo slovenski poslanci imeli mej seboj tako malo zveze, kakor kaže ta slučaj, in ako bodo naši veljaki mislili bolj na slavnosti in šampanjske kupice, kot na resno delo za gmotni prospeh naroda, ter vedno le študirali, kako bi kakega narodnjaka, ki jim resnico pové, spravili — ob kruh.

Finančni minister Kaizl je šel v Išč. Pravi, da se tam s cesarjem dogovori glede vrvanja uradniških plač.

Knez Oton Bismarck, prvi kancelar in utemeljitelj zedinjene Nemčije, je zadnjo soboto zvečer ob 11. uri umrl v gradu Friedrichsruh, star 83 let. To je velik zgodovinski dogodek. Preminol je strah, oni veliki sovražnik Slovanov in katoličanov, ki je za nas brusil le jeklene puščice dolga leta svojega življenja. Čutili so zlasti Poljaki na Pruskem moč njegove krute roke, a tudi v politiki avstrijski je mož z izrednim talentom mešal karte za Slované neugodno in Avstriji zasekal mnogo ran. Bil je kot politik velikan, podoben Gladstonu, a bil je pravi uzorec krivičnosti in krutosti, kakor Gladstone uzor pravičnosti in dobrohotnosti do zatirancev. Dosegel je pa vendar Bismarck „z železom in krvjo“ mnogo za Nemce, ker jih je zjedini, podžigal v njih požrešnost in oholost in tudi v avstrijskih Nemcih je spretno vzdrževal upanje, da bodo enkrat „rešeni“. Zato medli žalosti prusaška druhal nemških nacionalcev od Celja do severne meje, ko se zapira krsta njihovega „boga“. Ko se je bil l. 1890. Bismarck sprl s cesarjem Viljemom in odšel v pokoj, ni propadlo njega ime, romali so tudi naši Nemci k njemu, in sam cesar Viljem je moral o njega smrti preložiti potovanje, da ga je prišel pokropit. Neverjetno je, kaj vse pišejo nemški listi, kaj te dni počenjajo nemške ob-

čine in društva. Vse je v plavicah, črnih trakovih in žalnih zastavah, vse tuguje bolj, kakor da je umrl naš najboljši vladar. Ti pojavi lojalnosti nas Slovane navdajajo s studom, ob enem pa z zadoščenjem, ker avstrijski Nemci, ki včasih hočejo biti steber naše države, kažejo, kje imajo svoje srce.

Nemškonacijonalni listi pišejo povodom smrti Bismarckove ostro proti nemškemu cesarju. Bismarckov zaupnik Busch je priobčil pismo, katero je pisal stari kancelar cesarju Viljemu, ko se je bil z njim sprl. Prošnjo za odpustitev iz službe, ki je v tem pismu, mu je cesar upraviteljski, ob enem pa Bismarck v odslovnem pismu našteva vsa preziranja, ki jih je doživel za vladanja mladega cesarja. Nemci so po koncu proti „nehvaležnemu cesarju“. Cesar bi sedaj rad, da bi se Bismarcka položilo k večnemu počitku v berlinski stolni cerkvi, sorodniki so to odklonili. Cesar je poslal umetnika Bagasa v Friedrichsrub, da posname mrtvaške poteze kancelarjeve, tudi to ni dopustila Bismarckova rodovina. Hotel je videti Bismarcka, a krsto so prej zaprli. Pruska hegenomija se maje!

Mrtvi Bismarck bode ležal šest mesecev v sobi, kjer je umrl, trdo zaprt v krsti. Položili ga bodo k počitku v posebnem mavzoleju, katerega bodo vsled njegove želje dogotovili v parku njegovega gradu Friedrichsrub. Bismarck je želel, da ga nagrobni napis označuje kot „zvestega nemškega služabnika cesarja Viljema I.“

Domače novice.

Županski shod v Ljubljani bode veličasten pojav slovenske jedinstva in udanosti do presvetlega cesarja. Ako kateri narod avstrijski ljubi cesarja, ljubimo ga Slovenci, ki se iskreno radujemo njegove petdesetletnice; ako kateri narod sveta potrebuje jedinstva, potrebni smo je ubogi Slovenci, ker je naš obstanek — kaplja na veji. Sveta dolžnost je tedaj županov naših, da položijo žrtev na oltar domovine ter pridejo dne 16. avgusta vsi v belo Ljubljano, katera bode radostno pozdravila odlične zastopnike skupnega naroda. Nadejamo se, da bomo na tem shodu, ki bode ukrepal o pogojih življenja za naš narod, vladala le jedna misel, jedna duša. Ako bi hotel kdo ta shod izkoriščati v strankarske namene, naj ga župani obesijo „na kolac“ v veži „Narodnega Doma“.

Osebnosti. Nadučitelj v Litiji g. Jožef Verbič je imenovan učiteljem na c. kr. vadnici tukajšnjega učiteljskega. — V Kopru je 28. julija umrl g. Josip Kristan, profesor na tamošnjem učiteljskem. Bil je odločen Slovenec.

„Naša straža“ in — „Slov. Narod“. — V „Narodu“ od četrtka smo čitali članek, ki daje „Naši straži“ migljaje, kam naj obrača svojo pozornost. Kar debelo smo gledali, ko smo čitali črno na belem, da člankar nima niti pojma o namenu in pomenu „Naše straže“. Člankar vidi — seveda na Kranjskem — pomanjkanje omike, pomanjkanje strokovnega znanja v raznih obrtih, trebalo bi torej raznih šol itd. — To je vse najbrže resnično! Vprašamo pa, kaj ima „Naša straža“ pri tem opraviti? Ako ni šol, naj jih usta nove oni, katerim je to dolžnost, in sicer država, dežela, občine. Z dobro voljo se da marsikaj doseči! Zlasti bi to moralo biti lahka reč na Kranjskem, kjer je i deželni odbor povsem v slovenskih rokah! — Drugi migljaji „Narodovi“ so še bolj neumestni, še bolj čudni! Skratka: mi nikakor ne moremo umeti, kako je mogel priti v „Narod“ tak članek. Dr. Tavčar je drugače govoril na posvetovalnem shodu v mestni dvorani!

Češki abiturijenti v Ljubljani. Danes popoldne ob 12. uri 41 min. popoldne pride v Ljubljani 19 čeških abiturijentov odličnjakov iz Prage pod nadzorstvom jednega g. profesorja. Jutri odidejo proti Trstu. Slovenski planinci jim priredijo danes zvečer ob 8. uri v mali čitalniški dvorani „Narodnega Doma“ častni večer.

Požrtvovalnost knezoškofa dr. Jegliča. Poroča se nam, da je knezoškof slovenskim pripravnikom o priliki abiturijentskega koncerta poklonil 50 gld., slovenskim učiteljem pa je o priliki jubilejnega koncerta, katerega čisti do-

biček bode dobil učiteljski konvikt, daroval tudi 50 gld.

Ljubljana v zastavah. Pri zadnji učiteljski slavnosti se je opazilo, da mnogi narodnjaki, ki sicer hočejo nositi zvonec, niso okrasili svojih hiš. Kakor vedno, sta tudi tukajšnja hotela „Elefant“ in „Stadt Wien“, katera podpirajo Slovenci prav odlično, ostala brez zastav. Skrajni čas bi res že bil, premišljati o ustanovitvi večjega slovenskega hotela v Ljubljani! Obče se je opazilo, da dež. poslanec ljubljanskega mesta Peter Grasselli ni okrasil svoje hiše. Raz knezoškofove palače so vihrale tri zastave.

Ljudski shod v Sodražici je bil preteklo nedeljo številno obiskan iz vseh krajev ribniške doline. Shod sta priredila državna poslanca gosp. dr. Jan. Ev. Krek in svetnik Vencajz. Na kolodvoru je gg. državna poslanca pozdravila delegacija županstva. G. dež. poslanec Pakiž je shodu predsedoval. Poslanca sta podala temeljiti poročili o položaju v Avstriji in pojasnila mnogo za Slovence važnih rečij. Posl. Vencajz je jasno načrtal gospodarski program, povedal dokaj potrebnega o tem, kako naj vlada pomaga kmetu in kako naj si pomaga kmet sam potom združenja. Priporočal je Raiffeisnove posojilnice in gospodarske zadruge. Dr. Krek je razpravljal o nadvladi kapitalizma in o velikem vplivu trgovine in obrtnije na odločitev političnih vprašanj. Poslanca sta naglašala, naj se sprava neguje in doseže popolno sporazumljenje vseh Slovencev, kateremu mnenju se je imenom zborovalcev, ki so poročili navdušeno vsprejeli, pridružil trgovec gosp. Kržè. Gosp. Kržè se je v svojem govoru živo zanimal za krošnjarstvo s suho robo in je priporočal, da bi se za ribniško dolino dobil učitelj za pletarstvo. Notar gosp. Gruntar se je pritoževal, da deželni odbor še sedaj ni izdal poduka in formularjev za mirovna sodišča. Priporočal je državnima poslancema, naj delujeta na to, da se bode pri „Kmetijski družbi“ mogla črtati vstopnina dveh goldinarjev. Kmetovalec Sadnik je govoril o porabi domovinskega zakona, o lovskem zakonu, ter je želel, da se prizna kmetu večja odškodnina za škodo, povzročeno od divjačine. Vsprejele so se soglasno resolucije za vseučilišče in za nadsodišče v Ljubljani in za „Našo stražo“. Končno so zborovalci izrekli poslancema zahvalo in popolno zaupanje. — Jutri popoldne priredita gosp. poslanca shod na Vrhniki, na kar še jedenkrat opozarjamo somišljenike vrhniškega okraja.

Okrajni šolski svet v Litiji je že zopet prišel v „Učiteljskem Tovarišu“ objavljati rapise učiteljskih služb samo v nemščini. Nekaj časa jih je priobčeval v slovenščini. Radovedni smo, zakaj se je zopet poprijel stare navade.

Vabilo na narodno slavnost. ki bo v nedeljo, dne 14. avgusta 1898 o priliki odkritja spominske plošče v Spodnjih Kosezah v spomin stoletnice rojstva slovenskega pesnika Ivana Vesela Koseskega. Vspored: 1.) Sprejem sl. narodnih društev in gostov ob polu 10. uri zjutraj. 2.) Slovesna služba božja ob 10. uri. Cerkevni govornik preč. gosp. Tomo Zupan. 3.) Slavnostni govor pri rojstni hiši slavjenca; govori č. gosp. dr. Frančišek Detela; na to odkritje spominske plošče. 4.) Skupni odhod v Lukovico. 5.) Obed pri „Slaparju“ v Lukovici, kuvert 1 gld. 50 kr. Pri slavnosti sodeluje sl. kamniška mestna godba in pevska društva. Opomba. Kdor se želi udeležiti obeda, blagovclij naj se zglasiti vsaj do 10. avgusta pri gosp. Martinu Vevru v Lukovici. V Ljubljani sprejema iz uljudnosti naročila na obed gosp. I. Lozar. Res je Koseski dandanes skoro pozabljen in že davno prekošen pesnik, toda njegove zasluge za probujo naroda ostanejo večne in naša dolžnost je, primerno tem zaslugam proslaviti njegovo stoletnico in pokazati, kako lep sad so rodile njegove krepke, navduševalne in narod vzpodbujajoče besede in kako zelo se je od takrat povzdignila slovenska zvest. Odbor za Koseskega slavnost je vabila sl. društvom že razposljal. Ako bi kako sl. društvo pomotoma vabila ne prejelo, blagovoli naj to oprostiti, in ako vabila želi, naj se obrne na odbor. Za slov. društva in druge goste je najpripravnejša voznja z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane (državni kolodvor) ob 7 uri 23 min.

in pride v Domžale ob 8 uri 8 min., kjer bodo čakali od odbora poslani vozovi. Da pa bode odboru mogoče zadostno število voz na kolodvor poslati, prosijo se še jedenkrat sl. društva, da v kratkem času naznanijo svoj prihod in število udeležencev.

Važne izjave. Odbor „Slovenskega katoliškega političnega društva“ v Slatini je sklenil izjave za slovensko vseučilišče in za nadsodišče v Ljubljani in za osnovanje okrajnega sodišča v Slatini. Poslal bode tudi oklic vsem občinam svojega okraja, da tudi te sklenejo slične izjave. Dalje se je odločno izjavil proti govoru drž. poslanca dr. Lav. Gregorca, ki je v drž. zboru zagovarjal nemški državni jezik. Ta svoj protest bode društvo naznanilo načelniku „Slovenske krščansko-narodne zveze.“ Glede praznovanja cesarjevega jubileja se bode posebni odsek dogovoril z občinskimi zastopi. — Občina Stara Loka se je izrekla za slovensko vseučilišče.

V spomin zasedanja Bosne in Hercegovine leta 1878. bode danes, dne 6. avgusta, ob 8. uri zvečer na vrtu pri „Zvezdi“ (Ferline) slavnost s sodelovanjem vojaške godbe brez vstopnine. Vabila se ne razpošiljajo. Povabljeni so bivši vojniki iz let 1848, 1859, 1864, 1866 in 1878.

Slovenski urarji so te dni dobili poziv, da bi imeli tekom dveh mesecev ob nedeljah zaprte prodajalnice. Ta poziv sta prva podpisala slovenska urarja Čuden in Klopčič, urar Rudholzer ga je zavrnil z ostro opazko, ostali pa ga niti podpisati niso hoteli.

Andreju bar. Čehovinu se bode slovesno odkril spomenik v nedeljo dne 14. avgusta v Zgornji Branici na Vipavskem. Ob 10. uri bode vojaška maša pod milim nebom. Nato bode imel nagovor predsednik veteranskega društva primorskega, stotnik Jacobi. Odkril in blagoslovil se bode spomenik. Slavnostni govor pa bode imel č. g. kurat Marko Vales. Isti dan bode tedaj slovenski narod na Vipavskem častil spomin slavnega junaka na bojnem polju, v Moravčah pa odličnega buditelja narodne zavesti.

Trgovinski minister dr. Bärnreither je nastopil potovanje od Trbiža na Jesenice, mimo Bleda v Bohinj. Minister namerava pregledati projektovano železniško progo skozi Bohinj na Goriško, zato se je podal na Goriško čez Bačo v Podbrdo. Iz Podbrda se je peljal ob Soči proti Gorici in si ogledal industrijske naprave, odtod bode šel nazaj na sv. Lucijo, odkoder bode zasledoval načrt predelske železnice. Na Jesenicah je bil trgovinski minister dne 1. avgusta. Ogledal si je fužine na Jesenicah in na Javorniku, preloženo državno cesto in delavske hiše. Obiskal je dne 2. avgusta tudi Tržič, kjer si je ogledal razna podjetja. Prišel je tudi na naš Bled.

Volilni shod ima jutri v Ljubnem na Štajarskem deželni poslanec g. J. Žičkar.

Požar je 26. julija upepelil na Blatni Brezovici pri Vrhniki 25 poslopij. Škode je 25000 gld.

Potres so čutili dne 23. julija po ljubljanski okolici.

Vojaške vaje ima pešpolk štev. 27. okolu Rakeka. Ondi je tudi pešpolk štev. 47. iz Gorice.

Sokolske slavnosti. V Idriji bo 15. avg. ustanovna slavnost „Idrijskega Sokola.“ — Dne 4. septembra bode sokolska slavnost na Nabrežini.

V Žalcu bo danes in jutri velika cesarska jubilejna slavnost. Pričakujejo se tuji gosti in baje pride tudi nadvojvoda Oton. Danes je premovanje konj, jutri pa konjska dirka.

Celje in Celovec bridko žalujeta za Bismarckom. V obeh mestih se je zbral občinski svet, da izrazi svojo globoko žalost in da se malo pojokca. Iz mestnih hiš so izobesili črne zastave. V Celju so bile tudi hiše nekaterih nemških meščanov okrašene s črnimi zastavami. V kazini so imeli veliko „mrtvaško slavnost“, pri kateri je govoril Wolf, ki je sedaj v Celju na počitnicah. Godba je igrala „trauermarsch“ Nemški turnarji slave spomin Bismarckov s tem, da na posebnih krokih ribajo „trauersalamadra“. „Delavca“ in „Svobodo“ so socijalni demokratje te dni pokopali. Njihova plitva luč ne bode več svetila slovenskim delavcem.

Pravična obsodba. Goriški policaj, ki je vzel slovenskima delavcema slovenski zastavi, ko

sta ji nesla od „Šolskega Doma“, je bil zato kaznovan pri goriški sodnji z 2 dnevoma zapora oziroma 10 gld. globe in stroškov 9 gld.

V Dragi so Kočevarji pridobili v občinskem zastopu dva moža. Pozor na slovensko mejo ob Kočevju!

Nove knjige za slavnosti. Ravno kar je družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani izdala dvoje jako primernih knjižic. Za letošnji cesarski jubilej je knjiga „Franc Jožef I.“, katero je spisal za mladino znani pisatelj Fr. Hubad, c. kr. ravnatelj v Ljubljani. Knjiga obsega 72 strani in stane 15 kr. (100 izvodov 12 gld.) Sprejaj je podoba cesarjeva. Prirejevalci cesarskih slavnosti, gg. katehete in učitelji naj blagovolijo precej naročiti pri g. Bonaču v Ljubljani večje število teh knjižic, da ž njo obdare našo mladino v spomin na cesarski jubilej. — Prav lična je tudi druga, 39 strani obsegajoča knjižica z naslovom „Andrej baron Čehovin, slavni junak slovenski“, spisal Janko Leban. Junaku Čehovinu se bode odkril dne 14. avgusta na Branici spomenik in zato je slavnostna knjižica prišla kakor nalašč, da pojde med ljudstvo. Knjigo krasi štiri podobe in stane 10 kr. Čisti dobiček od obeh knjig bode imela založnica — naša potrebna družba sv. Cirila in Metoda.

Nemške pevske slavnosti v Celovcu ne bo, ker nemški pevci vsled žalosti po Bismarcku ne morejo peti. Tudi drugod Nemci radi Bismarckove smrti ne bodo prirejali šumnih slavnosti.

Listnica uredništva. G. dopisniku iz Slovenskih Goric: Hvala! Prihodnjic. — Gosp. dopisnikom iz Novega Mesta: Isto!

Najnovejše vesti.

Slovenske trgovce in trgovske pomočnike opozarjamo na jutrišnji zbor njihovega trgovskega podpornega bolniškega društva. Na noge vsi za dvojezično uradovanje!

Ljubljenec naroda je postal premilostni g. knezoškof dr. Jeglič. Dne 3. t. m. je šel obiskat lavantinskega knezoškofa dr. Napotnika, ki je bil na birmi v Vidmu pri Krškem. Dr. Jeglič je potem obiskal tudi Krško. Na mah se mu je priredil najveličastnejši vsprejem! Mesto je bilo vse v lučih in ljudstvo je izpreglo konje ter peljalo škofa, ko se je vračal na kolodvor potujoč na Dunaj. Tako ceni naš narod kneza miru!

Dr. Tavčar proti dr. Krisperju. Danes došla „Soča“ objavlja napade dr. Tavčarja na dr. Krisperja in Krisperjev odgovor ter piše: „Slov. Narod“ je trdil v svoji pravicoljubnosti, da dr. Krisper ni ničesa popravil in ostaja pri svojih trditvah. S tem je „Narod“ dokazal, da mu ni do resnice, marveč edino le, da se mesarijo in v blato teptajo možje, ki niso po volji „Narodovemu“ generalu. — Da nas ne bo kdo kako sumničil, povemo takoj, da niti dr. Krisper ni naša simpatija, kajti iz Ljubljane pri sedanjih razmerah sploh ne pričakujemo nič dobrega. Dr. Krisper je v rečenem oziru čist. Ali čujte, kaj je zagrešil oni isti dr. Tavčar, ki je dal v svojem listu tako strašno zlasati tovariša Krisperja! Le čujte! „Soča“ poroča nato o neki tožbi, katero je fotograf gospod Rovšek vložil proti gospodu Jerkiču v Gorici in pravi: „Zastopnik Rovškov je bil — dr. Ivan Tavčar. In ta je poslal v Gorico — nemško kazensko ovadbo proti Jerkiču. Torej „prvi“ Slovenec, glavni general „Slov. Naroda“, kateri je napadal dr. Krisperja radi nemške vloge za nemško stranko, — je pa vložil nemško ovadbo za slovensko stranko proti slovenski. In to v Gorici, kjer smo za take reči jako občutljivi, ker bijemo neizprosni boj za narodno enakopravnost! Kako so gospodje na sodnji debelo gledali, ko so dobili v roke tolik dokaz o slovenski „značajnosti“. Škandal!“

Številke govore! Uradni list kronovine Kranjske „Laibacher Zeitung“ je prinesel v svoji izdaji z dne 3. avgusta 1898 št. 174 v inse-ratnem delu nastopno oznanilo ravnateljstva Kranjske hranilnice (Krainische Sparcasse) v Ljubljani: Hranilnično oznanilo. V preteklem mesecu juliju se je pri Kranjski hranilnici od 1595

strank vložilo 572.542 gld. 56 kr. in 3030 udeležnikom izplačalo 1.066.212 gld. 31 kr. V Ljubljani, dne 1. avgusta 1898. „Ravnateljstvo Kranjske hranilnice.“ To oznanilo prijavljamo brez komentarja ter si pridržujemo v jedni prihodnjih številkih na kratko očrtati denarni promet, napredovanje ali nazadovanje prvih ljubljanskih denarnih zavodov, namreč mestne hranilnice ljubljanske, ljudske posojilnice in Kranjske hranilnice v zadnjih dveh letih.

Španjsko-ameriška vojna.

Pogajanja za mir mej Španijo in Ameriko obetajo uspeh. Odločilo se bode te dni. Amerika dela priprave, da uvede na Kubi vojaško upravo. V Madridu je le Robledos za nadaljevanje vojne. Na Portoriki so Španjci potolkli vstase. Ameriški vojaki v Santiagu so siti boja in generali zahtevajo od poveljnika Shafterja, da se spravi vojska domov. Španjski guverner Blanco je ustavil zasedanje parlamenta na Kubi.

Društva.

Prvi splošni zbor slovenskih in srbo-hrvatskih posojilničarjev se je vršil zadnji ponedeljek v ljubljanskem „Narodnem Domu“. Ker sta „Zveza slov. posojilnic v Celju“ in pa „Zveza kranjskih posojilnic“ odklonili povabilo „Centralne posojilnice slovenske“ na ta zbor, zato je bila vdeležba bolj skromna, kakor bi bilo želeli. Vendar se je zbor, na katerem je bilo zastopanih 30 denarnih zavodov, častno zvršil in je debata na njem podala mnogobroj zanimivega, zlasti pa dokaz, da so taki splošni zbori slovenskih in istrsko-hrvatskih posojilničarjev jako potrebni za konsolidacijo našega posojilništva. Prvemu zboru je predsedoval g. dr. Majaron, razprave pa, ki je trajala tri ure, so se vdeležili gg.: ravnatelj Lapajne in Bezljaj s Krškega, Rupnik iz Leskovca, Štemberger iz Podgrada, Ulčakar iz Trsta, Peče iz Starega Trga, Ravnikar iz Kostanjevice, Serajnik in Walters Koroškega, Stupica iz Nabrežine itd. Zbor je s pozdravom tudi osebno počastil ljubljanski župan g. Hribar. Resolucije radi praznovanja cesarskega jubileja, radi načel in organizacije našega posojilništva in radi strokovne izobrazbe članov načelstva so bile skoraj tako odobrene, kakor so bile poprej objavljene po predlogu „Centralne posojilnice“. Važen dodatek je bil sprejet na predlog č. g. Štembergerja, naj vsi slovenski in istrsko-hrvatski denarni zavodi prinašajo za „Našo stražo“ dva odstotka svojega letnega čistega dobička. Zbor se je završil s „Slava“ klici na presvetlega cesarja.

Ljudska posojilnica. Da se vstreže od mnogih strani izraženim željam, je načelništvo glede meničnega eskompta ukrenilo, da se vsaka menica, ki se vloži v eskompt do 10. ure dopoldan, še tisti dopoldan cenzurira in v slučaju ugodne cenzure do 12. opoludne istega dne izplača. Po 10. uri vložene menice — izvzemši posebno važne slučaje — se šele drugi dan (razun nedelj in praznikov) do 12. opoludne izplačajo, odnosno vrnejo. Načelstvo.

Vrtni koncert, priredi tamburaški klub „Zvezda“ pod vodstvom kapelnika g. M. Adamiča dne 7. avgusta t. l. na vrtu g. Ferlinca. Pri koncertu sodeluje iz posebne prijaznosti slavno pevsko društvo „Ljubljana“ pod vodstvom g. A. Sachs-a. Začetek točno ob 5. uri popoldne. — Vstopnina 20 kr. za osebo.

Slavnosti hrvatskih delavcev v Sisku, ki bode 14. in 15. t. m., se vdeleži slovensko delavsko pevsko društvo „Slavec“ iz Ljubljane korporativno.

Šišenska čitalnica se udeleži Koseskega slavnosti z zastavo.

Veliko pevsko slavnost priredi v proslavo cesarskega jubileja „Slov. pevsko društvo v Ptuj“ povodom blagoslovljenja zastave „Celjskega pevskega društva“ dne 13. 14. in 15. avgusta 1898 v Celju. Dne 13. avgusta. Ob 8. uri zvečer prijateljski sestanek vseh že došlih društev v „Narodnem domu“. Dne 14. avgusta. Ob 8. uri zjutraj zajutrek v „Narodnem domu“. Ob 10. uri zjutraj pozdrav društev in gostov na kolodvoru. Ob 11. uri slovesna sveta maša v

cerkvi sv. Jožefa nad Celjem, pri kateri poje oddelek „Celjskega pevskega društva“, po maši blagoslovljenje zastave in zabijanje žrebljev. Ob 1. uri obed v „Narodnem domu“, pri kojem svira godba. Ob 2. uri glavno zborovanje „Slov. pevskega društva“. Ob 6. uri popoldne koncert v „Narodnem domu“ in potem prosta zabava. Pri koncertu se bode prvič peli dve novi skladbi „Domovini“, jedno je uglasbil F. S. Vilhar, drugo L. Pahor. Obe skladbi ste nagrajeni z društvenim častnim darilom. Slavnost se bode vršila ob vsakem vremenu. Važna je ta slavnost, ker je nje čisti dohodek namenjen za „Spodnje-štajarski jubilejski zaklad“, iz katerege se ustanove študentske stipendije za slovenske dijake.

Družba sv. Cirila in Metoda za Istro je imela zadnje leto 7405 gld. dohodkov in 2870 gld. stroškov.

Izlet v Divačo priredi jutri „Slovensko pevsko društvo“ iz Trsta. Društvo priredi na dvorišču g. Magajne veselico s petjem in godbo.

Desetletnica prostovoljnega gasilnega društva na Brdu v nedeljo, dne 14. avgusta 1898 se bode vzajemno s Koseskega slavnostjo vršila z naslednim vspehom: 1.) Sprejem sl. ognjegasnih društev na Prevojah ob 9. uri zjutraj. 2.) Sprejem vseh sl. društev in gostov v Spodnjih Kosezah ob polu 10. uri. 3.) Cerkevna slavnost ob 10. uri. 4.) Po odkritju plošče odhod v Lukovico, tam skupni obed pri gosp. L. Mlakarju (kosilo za moža 35 kr.) 5.) Ljudska veselica; šaljivo srečkanje z lepimi dobitki. Pri veselici svira sl. kamniška mestna godba.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so od 15. julija do 5. avgusta poslali: Slavna „Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice“ v Ljubljani 40 gld. — Slavna „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 50 gld. — Moška podružnica v Mariboru po g. prof. Bl. Mateku 102 gld. 95 kr. — Darovali so dalje: Podružnica sv. Štefana na Zilji po gosp. V. Janku 12 gld. 77 kr. — Slavna hranilnica v Ljubnem na Štajarskem 5 gld. — Slavna posojilnica v Logatcu 10 gld. — Zbrani narodnjaki in narodnjakinje ob priliki podoknice premil. g. knezoškofu v Ljutomeru 2 gld. 65 kr. — Ženska podružnica v Kranju po g. Mariji Drukar 68 gld. 30 kr. — Podružnica Novo Mesto 115 gld. — Podružnica v Bovcu 19 gld. za l. 1897 in 22 gld. za l. 1898. — Podružnica v Selcih 15 gld. 80 kr. — G. J. Sadnikar v Kamniku 100 gld. kot čisti dohodek skupne veselice moške in ženske podružnice, z namenom, da postane pokroviteljica kamniška ženska podružnica (predsednica). — Slavna posojilnica v Celju 50 gld. — G. Franc Sušnik v Škofji Loki iz nabiralnika 1 gld. — Zaspenci iz Kr. G. 1 gld. — Č. g. dekan Gantar za „L. N.“ 1 gld. — G. knjigotrdlec Schwentner za 2 „L. N.“ 1 gld. — Podružnica v Litiji 56 gld. — Č. g. Val. Mikuš, župnik v St. Juriju ob juž. žel., 50 kr. — Zbirka mej Slovenci v Kočevju 10 gld. — Moška podružnica v Kranju po g. blagajniku Fr. Luznarju 79 gld. — Podružnica za Kotmaro Ves in okolico 12 gld. — Ženska podružnica za Maribor in okolico 150 gld. 52 kr. — Bog živi vse darovalce! Uljudno se prosijo podružnična blagajništva, ki še niso poslala doneskov, da bi to storila te dni pred glavno skupščino.

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda

Šol nam dajte!

(Konec.)

Vsak človek, tem bolj vsak narod ima pravico, da se izobrazuje v svojem materinskem jeziku; narod sme zahtevati, da se mu ustanovijo šole, od najnižje do najvišje, v katerih se more mladina učiti na podlagi domačega svojega jezika.

Ali so slovenski naši pradedje za to stoletja in stoletja prelivali kri in žrtvovali življenje svoje za državo in cesarja, da nas, njih potomce, sedaj vlada odriva od svoje mize kakor mačeha pasterko? Ali so se nam gospodje tam na Dunaju morebiti že oddolžili za zasluge, ki so si jih pridobili naši očetje za prestol habšburške lotarinški?!)

) Iz tega rodu so avstrijski vladarji.

In kaj zahtevamo mi? Mari-li kako milost? Ne! Mi hočemo le, da pridejo do veljave prirodna prava in državni temeljni zakoni, ki nam priznavajo, da so „vsi narodi v državi ravnopravni in da ima vsak narod pravo, da brani in razvija svoj jezik in svojo narodnost“.

Slovinci potrebujemo ne le profesorjev, sodnikov i. t. d., temveč mi potrebujemo slovenskih profesorjev, slov. sodnikov in okrajnih glavarjev, ki bodo popolnoma znali slovenski jezik, ki se bodo čutili z narodom jedno, ki bodo z njim jedno narodno telo, jedna narodna duša, skratka: ki bodo kri in meso od krvi in mesa naroda.

Rojaki, po petdesetih letih smo zopet jedenkrat našli sami sebe ter izprožili misel o slovenskem vseučilišču v Ljubljani!

Ne bodimo zaspanci, delajmo z vsemi močmi na to, da se ta misel uresniči! Ve, občine slovenske, vi župani, vi starešine, odborniki, možje! vzdramite se dvignite se ter zahtevajte slovensko vseučilišče! Vse občine, kjer imamo slovenski občinski svet ali pa vsaj večino v njem, pošljite prošnje za ustanovitev slovenskega vseučilišča ali naravnost na dunajsko vlado ali na ministerstvo, ali pa jih izročite svojim državnim poslancem, da jih potem ti oddadó dalje!

Najkrajša in najnavadnejša taka prošnja n. pr. na c. kr. naučno ministerstvo bi se morbiti naredila takó-le:

Občinski odbor občine . . . (tu se pove ime dotične občine, trga ali mesta) živo čuti potrebo in veliki pomen slovenskega vseučilišča za obstoj in napredek slovenskega naroda, zato uljudno prosi visoko c. kr. naučno ministerstvo, naj blagovoli čim preje tem bolje ugoditi opravičenim našim zahtevam ter nam ustanoviti slovensko vseučilišče v Ljubljani.

Dvignite se pa tudi razna društva in zveze po vsem Slovenskem ter se potegnite za naše pravo!

Vlada nas mora že jedenkrat vpoštevati tudi z ozirom na davke, katere plačujemo. Slovenci za svoje razmere, ko nimamo ni velikega obrta, ni trgovine, kapitala malo, poljedelstvo pa nam propada, mi pri vsem tem, da nas tolikokrat zadevajo občutne nesreče, plačujemo veliko davkov. Naj le zopet govoré številke!

Po uradnem preračunjenju ¹⁾ plačujejo Nemci v Avstriji davka 226.691.000 gld., Čehi 156.475.000 gld., Poljaki 44.855.000 gld., Malorusi ali Rusini 31.407.000 gld., Slovenci 20.060.000 gld., Lahi 170.300.000 gld., Srbohrvati (Srbi in Hrvatje so jeden in isti narod, četudi z dvema imenoma, mi jih imenujemo vedno skupaj) 8.224.000 gld. in Rumuni 2.940.000 gld.

Še bolj jasno pa vidimo, da nismo Slovenci čisto pri zadnjih, ako primerjamo, koliko davka približno plača posameznik. Pri Čehih pride na pojedinca 26 gld. 82 kr., isto toliko na jednega Nemca, pri Lahih 25 gld. 32 kr., Slovincih 17 gld. 22 kr., Poljakih 12 gld. 77 kr., Srbohrvatih 12 gld. 72 kr., Rumunih 10 gld. 23 kr. in Malorusih 10 gld. 13 kr.

Rojaki! Storimo vsak svojo dolžnost glede slovenskega vseučilišča in ne bo nam žal, sadovi gotovo ne izostanejo. Ne zabimo in ne izgubimo nikdar izpred očij tega svojega vzora, dokler ga ne dosežemo!

Ozrimo se sedaj na naše srednješolske razmere! V šolskem letu 1897/98 je bilo v Avstriji 192 javnih gimnazij²⁾, mej temi 149 državnih,

druge so vzdrževale dežele, občine, posamezniki itd., ter 92 realk,³⁾ mej temi 61 državnih. Izmej 192 gimnazij je bilo 69 nemških in 76 slovenskih, namreč 44 čeških, 26 poljskih, 2 rusinski in 4 srbohrvatske; mej 92 realkami je bilo 60 nemških in 29 slovenskih, namreč 23 čeških, 5 poljskih in 1 srbohrvatska.

Zopet krivica! Slovenci in 209.110 Rumunov v Avstriji nimamo nobene svoje srednje šole. Višja in nižja gimnazija v Ljubljani, dalje gimnazija v Novem Mestu, Mariboru in Kranju (kjer je bilo letos še le pet razredov) so utrakvistiške ali dvojezične, to se pravi: v nižjih razredih od I. do IV. se poučujejo predmeti razven nemščine in grščine v slovenskem jeziku, v višjih pa, od V. do VIII., vse v nemščini; slovenščini je odmerjenih borih par ur; po drugih gimnazijah pa, kakor v Gorici, Trstu, Celju⁴⁾, Celovcu in Beljaku je pa sploh vse nemško, slovenščina se poučuje za Slovence le kot predmet, a vse drugo v nemščini od I. do VIII. razreda. Realke pa niti jedne dvojezične nimamo.

Na Koroškem imajo Nemci 3 gimnazije, tretjina Slovencev v deželi pa niti jedne dvojezične ne; na Štajarskem imajo Nemci 6 višjih in 1 nižjo gimnazijo, samo 40.000 spodnještajarskih Nemcev ima 3 gimnazije in 1 realko, 400.480 Slovencev pa 1 ubogo dvojezično gimnazijo, 675.305 Italijanov pa ima 4 gimnazije in 1 dvojezično ter 3 realke.

Učiteljišča, to so srednje šole, v katerih se izobrazuje za učiteljski stan, so v Ljubljani, Gorici in Kopru dvojezična, v Mariboru in Celovcu čisto nemška.

Prehajam k ljudskim šolam⁵⁾, kjer se zopet očitno kaže, kako nas gospoda obkladajo z milostmi in darovi.

Leta 1895. je bilo v Avstriji 604 meščanskih in 17.690 navadnih ljudskih šol, skupaj torej 18.294, razven tega še 983 zasebnih ali privatnih, katerih tu ne vpoštevamo. Izmej teh šol je bilo nemških 7450, čeških 4727, poljskih 1891, rusinskih 1909, slovenskih 649, srbohrvatskih 374, laških 802, rumunskih 104, madjarskih ali ogerskih 3 in večjezičnih 385.

Nas v prvi vrsti zanima razmerje slovenskih šol proti nemškim in laškim. Najprej moramo povedati, da meščanskih slovenskih šol sploh nimamo, jedina meščanska šola v Krškem je nemška.

In sedaj!

Na Kranjskem, kjer biva 466.269 Slovencev in 28.033 Nemcev, je bilo v 1895. letu 27 nemških, 276 slovenskih in 9 dvojezičnih šol; na Štajarskem, kjer je 400.480 Slovencev in 847.923 Nemcev, je bilo 575 nemških, 211 slovenskih in 42 dvojezičnih šol; na Primorskem, kjer je 207.163 Slovencev, 141.177 Srbohrvatov, 294.580 Lahov in 15.206 Nemcev, so bile 3 nemške šole, 159 je bilo slovenskih, 144 laških, 54 srbohrvatskih in 19 dvojezičnih. V Trstu samem pa, kjer biva 20.000 Slovencev, nimajo ti ni jedne javne ljudske šole, zato pa plačuje ljubljanska mestna občina za 5127 Nemcev nemško deško in dekliško ljudsko šolo, ki pa bi bili prazni, ako ne bi lovili vanje z raznimi zvijačami in obljubami slovenskih otrok, kar najbolje dokazuje, kakšni so ti ljubljanski „Nemci“ in koliko jih je pravih.

Najžalostneje pa je v tužni Koroški, in tu se moramo nekoliko dalje muditi, ker tu dosega ponemčevanje svoj vrhunec.

Na Koroškem, kjer je 254.632 Nemcev in 101.030 Slovencev, je bilo 278

¹⁾ V realkah se poučujejo najbolj prirodne znanosti (razni zakoni ali postave, po katerih delujejo različne moči ali sile; popis živalij, rastlin, rudnin), računstvo in risanje, a mesto latinščine in grščine francoski ter laški jezik. Realke ima, ako je popolna ali višja, 7 razredov, 4 nižje in 3 višje; iz realke vstopajo dijaki navadno na tehniko.

²⁾ Slovensko-nemška nižja gimnazija v Celju (doslej s tremi razredi) visi v zraku, ker ji Nemci v državnem zboru niso dovolili potrebnega denarja za vzdrževanje; zato je tu ne vpoštevam.

³⁾ Ljudskih šol ne vzdržuje država, ampak posamezne dežele in občine. Zato nas pa naši nasprotniki v tistih deželah in mestih, kjer imajo ali resnično ali pa umetno prikrojeno večino, tako pritiskajo zlasti v ljudskem šolstvu.

nemških šol, 3 reci: tri slovenske ter 81 dvojezičnih (sedaj jih je 84).

Pred vsem opozarjam na to, da ima 101.030 koroških Slovencev ravno toliko šol, kakor 15.206 Nemcev na Primorskem in 8139 Madjarov v Bukovini!!

In kdo bi vam opisal vse te sitnosti, zapreke, vsa ta pota od Poncija do Pilata, vse te troške, ki so jih imeli koroški Slovenci, predno so izmoledovali te uboge slovenske in dvojezične šole! Ne leta, temveč cela desetletja so pretekla, predno so dosegli to mrvico svojih pravic. Isto tako se je godilo in se še godi goriskim in tržaškim Slovincem.

Pametnemu človeku, ki hodi po nogah, se naravnost neumevno zdi, kako more kdo kratiti komu pravico, da prejema prvi pouk v materinskem jeziku. Saj je to čisto naravno in velja za vse narode, le za avstrijske in ogerske Slovence ne. Mi se ne smemo in ne moremo učiti najnavadnejših prvotnih znanosti v svojem jeziku, ker tako zahteva nemška, laška in madjarska nestrpnost, gospodstvaželjnost in požrešnost, vlada pa, tista vlada, pred katero tako radi poklekamo ter ji hlapčujemo, drži križem roke in mirno gleda, dà, naravnost podpira to protičloveško in ob jednem tudi protidržavno počenjanje.

Najnesramnejše je pa to, da nas naši nasprotniki v istem hipu, ko nam kratijo najpreprostejše človeške pravice, pitajo z „manj vrednim“ narodom, z divjaki . . . Vprašam vas samo: **Kdo je bolj nečloveški, kdo je večji divjak: ali oni, ki bi rad dosegel večjo stopinjo omike, pa je ne more, ker nima šol; ali pa oni, ki naš narod nalašč zadržuje v napredku, ki mu brani, da bi se izomikal, samó zato, da mu potem lažje očita nevednost, ter hoče takó imeti kot bolj „izobražen“ gospodstvo nad njim?!**

Rojaki, po tem sodite!

Mi Slovenci spoštujemo vsako narodnost, nikogar ne oviramo v njega razvoju; toda, kar dajemo mi drugim, to zahtevamo tudi zase, da nam dajejo drugi. Mi ne poznamo „manj vrednih“ narodov, vsi smo enakopravni, in enakovredni, zato zahtevamo, da spoštujejo naš jezik in našo narodnost i drugi narodi, kakor cenimo tudi mi njihov jezik in njihovo narodnost.

Toda naši nasprotniki nam hočejo z nemškimi šolami le dobro, kakor pravijo! Oni skrbje za to, da si moremo tudi na tujem služiti svoj kruh!

Hinavščina!

Najprej je sploh to žalostno, ako morajo naši ljudje zapuščati ali morebiti celo radovoljno ali neradovoljno prodajati rodno svojo zemljo ter si iskati kruha drugod. Saj vemo, kako se dostikrat godi takim izseljencem. Ravno zadnji čas smo čitali, da je mej ameriansko vojsko mnogo prostovoljcev Slovencev, n. pr. iz mesta Calumeta (izgovori: Keljumeta) se jih je oglasilo 117! Večina je to storila, ker se jim slabo godi. Našinci se izseljujejo, ker se dostikrat ne znajo preživljati na domači grudi, a tujci, Nemci in Lahi ter Židje, se k nam priseljujejo ter pri nas bogaté. Ker se pa ti ljudje nečejo učiti slovenski, zato pa naj bi se učili slovenski otroci nemški ali laški, slovenščino pa vrgli v koš! To vam je ona ljubezen in skrb naših „prijateljev“ za nas!

Slovenec je bistre glave, hitro se nauči tujega jezika, kolikor mu je treba, ako že res mora iti po svetu. Sicer pa mi vemo, da človek tem več velja, čim več jezikov zna, zato se mi nemščine tudi učimo; toda naj se poučuje nemščina tako, kakor bi se morala, na podlagi materinskega jezika, ker jedino na ta način je pravi napredek mogoč, da se naučiš tujega, a ne pozabiš svojega jezika, da znaš pravilno nemški, laški . . . a da zato še nisi Nemeč, Lah, ampak Slovenec. Naši nasprotniki pa ravno tega nečejo, oni hočejo, da postanemo mi Nemci, Lahi!

Nabolj jasno vidimo to njih namero pri koroških slovenskih in dvojezičnih šolah, h katerim se sedaj zopet vračam in katere je ondotni deželni šolski nadzornik Palla hvalil kot vzor drugim šolam. Da, res je, pravi vzor so,

toda vzor — ponemčevanja, vzor, kakšne bi ne smele biti!

Pred vsem je na Koroškem premalo slovenskih učiteljev, ki bi bili slovenščine do cela zmožni, kar je čisto naravno, ker je učiteljišče nemško, ker je vse nadahnjeno velikonemškega duha ¹⁾, ko se poudarja le nemštvo in le nemštvo, kakor bi ničesar drugega na svetu ne bilo, in ko se vrh tega že še o pravem času pristrižejo peroti vsakemu, ki bi jih hotel preveč razprostrirati. Sam deželni šolski nadzornik je priznal, da bi moralo biti na slovenskih in dvojezičnih šolah, če bi se hotelo ozirati na to željo, (kako odkritosrčno!) 170 učiteljev slovenščine čisto zmožnih, mej tem ko jih v celi deželi ni niti 100! ²⁾ Kaj pa sledi iz tega, ako ni dovolj slovenskih učiteljev? Po vseh zakonih zdravega mišljenja gotovo to, da je treba skrbeti, da bode dovolj slovenskih učiteljev; zato je treba pred vsem preosnovati učiteljišče in sploh šole tako, da se vsakdo lahko zadostno izobrazí v slovenščini. Seveda s tem pa bi se Nemcem preprečili vsi njih blagi nameni, ki jih imajo z nami, zato je najbolje, ako ostane vse pri starem!

Tako si mislijo naši „prijatelji“ in pridno pošiljajo v slovenske in dvojezične šole učitelje, ki ne znajo slovenski, ki le tu pa tam vjamejo kako slovensko besedo, da se lažje spakujejo in norčujejo iz našega jezika in naroda. Glavna skrb so jim velikonemški nameni, a na to se ne ozirajo, da bi se otrok naučil, česar potrebuje za svoje življenje. Onim učiteljem, ki so najbolj spretni ponemčevalci, se dele celo nagrade ali darila!

Koroške dvojezične šole so le prav za prav nemške, ker se pouk takoj od početka začneja v nemščini. Kakšen je potem uspeh, si lahko mislimo. Otrok se nič ne nauči, ali pa vsaj ne trdno in določno, zato je vstop in napredek v srednjih šolah za slovenskega dečka zelo težaven,

¹⁾ Velikonemški duh — tu mislim ono mišljenje in delovanje avstrijskih Nemcev, ki meri na to, da se naše in češke dežele ponemčijo ter se potem z avstrijskimi nemškimi deželami vred pridružijo nemškemu cesarstvu, Veliki Nemčiji. Isto tako delujejo avstrijski naši Lahoni za Zjedinjeno Italijo.

²⁾ Glej „Mir“, časopis koroških Slovencev, z dne 20. sušca 1898.

zato imamo tudi na Koroškem tako malo izobražencev bodisi duhovnih bodisi svetnih. No, bodimo pravični in ne odrekajmo vsaj jednega uspeha koroškim dvojezičnim šolam, katerega gotovo imajo! Deček se sicer ne nauči niti slovenskega niti nemškega jezika dobro, pač pa se že toliko polagoma navzame nemškega duha, ko se mu vtepa v glavo in povzdiguje le nemščina, da najraje hrusta po nemško, da je za slovenščino mlačen, da se zdi res samemu sebi nekaj več, ako svaljka po ustih par nemških besedij, skratka: da postane Nemškutar, njegov sin bo pa že číst Nemeč!

Tako nam tónejo drug za drugim sinovi, hčere v nemškem, laškem morju . . .

Rojaki! Takemu počenjanju stavljajmo se krepko in odločno po robu, kljubujmo z vsemi silami skrunjenju in zatiranju slovenske narodnosti! Kakor vsakdo drugi, tako imamo tudi mi Slovenci pravico, da zahtevamo takih šol, v katerih se bodo poučevali vsi predmeti v slovenskem jeziku, v katerih se bomo izobraževali in vzgajali v narodnem duhu, to je: kjer se bomo učili in tudi naučili ne le vsega, česar potrebujemo za življenje, ampak kjer se bode v nas razvijala in utrjevala tudi ljubezen do mile slovenske domovine, do našega naroda in materinskega jezika.

Zato zahtevajmo slovensko vseučilišče, slovenske srednje šole in slovenske ljudske šole, kjer jih še nimamo in je dovolj dece za pouk! Ne plašimo se truda in ne odnehajmo, če se nam ne posreči takoj! Kjer pa imamo svoje ljudske šole, pošiljajmo pridno otroke vanje, da se česa naučé. Otroci seveda v svoji mladosti ne morejo prav umeti, da jim je šolski pouk v korist, pač pa spoznajo pozneje, kakor to bridko spoznava marsikdo, ki se ni v mladosti ničesar naučil. Spoznajte tudi vi, stariši! to resnico ter ne dajajte potuhe svojim otrokom s tem, da jih odtegujete dostikrat nalašč od šolskega pouka.

Dragi Slovenci! Skušal sem vam dokazati, da je omika potrebna, da so potrebne šole in da mi nimamo niti dovolj niti vseh šol slovenskih, ampak mnogo potujčevalnic, ponemčevalnic in poitalijančevalnic.

Predno končam, še nekaj!

Ker nam oni, ki so to dolžni, ne ustanavljajo slovenskih šol, ampak z raznovrstnimi spletkami lové slovensko mladino v svoje zanjke, da nam jo tam odtujejo, zato si moramo sami ustanavljati šole, ako hočemo, da se ne pogreznemo v nikdar nasičeno žrelo nemških, laških, a naši bratje na Ogrskem madjarskih krvolokov.

Šolska družba sv. Cirila in Metoda je ona družba, ki nam ustanavlja otroške vrtce in ljudske šole zlasti ob mejah, kjer preti naši narodnosti največja nevarnost. Ne mislim tu naštevati, koliko je že storila za ohranitev slovenskega jezika in narodnosti, omenjam le krasnih šol, ki jih je postavila v Št. Rupertu pri Velikovcu na Koroškem in v Trstu. Te dve šoli sta vrli čuvarici naših narodnih svetinj, zato sta pa trn v peti našim nasprotnikom. Oklepajmo se te velekoristne družbe in jo podpirajmo! Kdor hoče biti nje pokrovitelj (ali zavetnik), plača jednokrat za vselej 100 gld., ustanovnik 10 gld., letnik vsako leto po 1 gld. in podpornik vsako leto po 10 kr.

To vem, da vsak tega ne more, k večjemu podpornik bi morebiti že še bil, letnik že ne, a vem pa, da v jednom oziru more vsakdo podpirati družbo, s tem, da kupuje namreč svinčnike („blajštifte“), užigalice (žveplenke), kavo, milo in razglednice (dopisnice s slikami) družbe sv. Cirila in Metoda. Zatorej, šolarji, dijaki! segajte po teh svinčnikih; vi možaki in mladeniči! zažigajte si pipe in smodke s temi užigalicami; ve slovenske gospodinje! kupujte le to kavo ter jo zahtevajte pri trgovcih! ¹⁾ Vi pa, slovenski trgovci! imejte toliko narodne zavesti, da kupujete in prodajate te izdelke! Ne nosimo po nepotrebem denarja tujcem ter si ne pletimo sami biča, s katerim nas potem udrihajo! Svoji k svojim! Tako delujmo skupno proti skupnim sovražnikom! Vsi za jednega, jeden za vse na srečo in blagostanje — celokupnega slovenskega naroda!

¹⁾ V Ljubljani je glavni založnik svinčnikov družbe sv. C. in M. trgovec Jos. Petrič, najnovejši pa se dobé pri knjigovezu Iv. Bonaču, užigalic veletržec Iv. Perdan, kave trgovec Iv. Jebačin in finega mila (žajfe) V. Petričić.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 61.

priporoča svojo izborno zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najpreprostejših do najfinejših rujavé, zelene ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v poljubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamci za vse svoje izdelke jedno leto.

— Cene nizke. — 8 (52-21)

Njega Svetost

Papež Leon XIII.

sporočili so po svojem zdravniku prof. dr. Lapponij-ju g. lekarinarju **G. PICCOLI-JU** v Ljubljani prirsno zahvalo za doposlane Jim stekleničice

tinkture za želodec

in so njemu z diplomom dne 27. novembra 1897. podelili naslov „dvorni založnik Njihove svetosti“ s pravico v svoji firmi poleg naslova imeti tudi grb Njihove svetosti.

Imenovani zdravnik ter tudi mnogi drugi sloviti profesorji in doktorji zapisujejo bolehamim **Piccoli-jevo želodčno tinkturo**, katera krepča želodec, povečuje slast, pospešuje prebavljanje ter telesno odprtje.

Naročila vsprejema proti povzetju in točno izvršuje

G. Piccoli,

lekarnar „pri Angelu“ v Ljubljani,

Dunajska cesta 65 (2)

Tinkturo za želodec pošilja izdelovatelj v školjках po 12 stekleničic za gld. 1-26 a. vr., po 24 stekleničic za gld. 2-40 a. vr., po 36 za gld. 3-50, po 70 za gld. 6-50 (poštni paket ne čez 5 kil težak po 1-10 za gld. 10-30. Poštnino mora plačati p. n. naročnik.

Splošno priznano

je kot najboljšo odvajalno in prebavljivo sredstvo:
Sagrada Malaga-vino.

Cena 1 vel. stekl. 1 gld. 20 kr. Dobiti je v deželni lekarni pri Mariji Pomagaj M. Leustek v Ljubljani. 51 (6)

Resljeva cesta šte. 1, poleg mesarskega mosta.

— Telefon šte. 68. —

Preočastiti duhovščini, cerkvenim predstojnikom in dobrotnikom priporoča podpisani

svoje lepe izdelke

cerkvenih posod in orodja.

Že izgotovljene reči, katerih imam veliko v zalogi, n. pr.: **več monštranc, kelihov, svečnikov, kandelabrov, lestencev** itd., prodam 20% nižje od prejšnje cene.

Vsako novo naročilo ali popravilo, pozlačenje, posrebrjenje, poniklanje itd. se bode zanesljivo dobro in v kratkem času izvršilo. 49 (30-6)

Proračune in načrte naredim brezplačno. — Na ogled pošljem izgotovljene izdelke franco.

Z največjim spoštovanjem

Leop. Tratnik,

pasar-srebrar,

Ljubljana, sv. Petra cesta št. 27.

Prej **Albert Robida** Prej

M. Učak v Ljubljani, Rožne ulice št. 5

26 (25-17) izvršuje po najnižjih cenah

sobna slikarska dela

v vsakem slogu in ima tudi na blagovoljni ogled veliko zbirko najnovejših vzorcev. — Dela na deželi se vzprejemajo ob vsakem času. — Priporoča se sosešno za slikanje cerkev in kapel. — Naročajo se dela lahko tudi pismenim potom.

M. ŠKRABEC,

kleparski mojster v Ljubljani, naznanja svojim velečastitim odjemalcem, da je opustil svojo prodajalnico v Souvanovi hiši v Šelenburgovih ulicah ter da sprejema, dokler ne dobi primernejše prodajalnice, vsa blagohotna naročila.

v Cenkerjevi hiši, Gradišče šte. 8.

Priporoča se staybenim mojstrom in vsem, ki potrebujejo trpežnih kleparskih del. Vsa v njegovo stroko spadajoča dela izvršuje po najnižjih cenah v občo zadovoljnost. 76 (3-1)

Ivan Kregar,

izdelovatelj cerkvenega orodja in posode,

v Ljubljani, Poljanska cesta št. 8, poleg Alojzijevišča,

priporoča se preč. duhovščini, cerkvenim predstojništvom in podpirateljem domače umetnosti v najnatančnejše izdelovanje **monštranc, ciborijev, kelihov, tabernakljev, svečnikov, lestencev,**

križev ua. 20 (11)

iz najboljših kovine po poljubnem slogu in po nizki ceni.

Gričar & Mejač

Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9
45 (6-5) priporočata

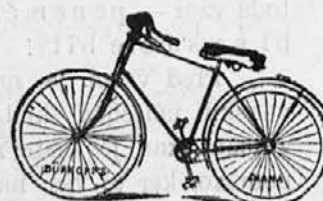
svojo bogato zalogo
izgotovljenih oblek
za gospode, dečke
in otroke, kakor tudi
najnovejše v kon-
fekciji za dame.

Ilustrovani ceniki razpošiljajo se
zastonj in poštne prosto.

ERNST SPEIL,

mehanik,
Ljubljana, Turjaški trg šte. 1.
(„Katoliški Dom.“)

Zaloga šivalnih strojev in bicikljev po najnižjih cenah
iz različnih tovarn.

Najnovejši izumi.

Vsa v to stroko spadajoča dela se točno in solidno in po naj-
nižjih cenah izvršujejo.

Za mnogobrojna naročila se udano priporoča

Ernst Speil,
mehanik.

28 (24-14)

VIZITNICE J. Blasnikova tiskarna.

Prva največja kranjska tvrdka.

Fran Primožič,

jermenar in sedlar

Sv. Petra cesta šte. 34

Ljubljana,

priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v
vsakoršno

izdelovanje jermenarskih in sedlarskih proizvodov,

katera okusno, trpežno in ceno izvršuje.

Ravno tam je velika zaloga različnih konjskih
oprem za vožnjo in ježo itd. — Izdelovanje jermen
za stroje mlina in zvonove. 74 (10-3)

Poprave se dobro in po ceni izvršujejo.

Zunanja naročila se vestno in točno izpolnjujejo.

Ignacij Čamerik

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečastiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

36 (24-10)

nagrobni spomenikov

preskrbljuje na željo cele rakve.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posest-
nikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraskega kamna, katera točno, so-
lidno in po nizkih cenah napravi.

Brezplačno izdeluje narise, napravlja obrise za cerkvena in stavbinska dela.

Kave ni treba doma žgati!

Pred kratkim ustanovljena

„Delniška družba za žganje kave na Reki“

preskrbela je svoje podjetje za žganje kave s posebnim patent-
tovanim izvajanjem, katero opravičeno uživa „svetovno slavo“,
kar je iz dveh nastopno navedenih vzrokov razvidno:

Prvič:

ostanejo kavi
vsi
neprecenljivi
sestavni deli
neskrčeni in

drugič:

pridobi kava,
po tem načinu
žgana, v
velikanski meri
na okusu,

katera svojstva jej tudi ostanejo, ako dalje časa leži.

Več izjav najslavitejših kemikov potrjuje zgoraj nave-
dene trditve, o katerih istinitosti se lahko vsaka hišna gospo-
dinja sama prepriča, ako jo kupi za poskušnjo.

Priporočamo troje finih, izbranih in priljubljenih vrst:

Portoriko kilo gl. 2.20,

Java „ „ 1.80, 75 (12-2)

San Paolo „ „ 1.60.

Jeglič & Leskovic

Jurčičev (Prešernov) trg št. 1.

Važno za vsako hišno gospodinjo!

I. avstrijski zavarovalni zavod za vojno službo
na Dunaju, I., Goldschmidgasse št. 10.

Čast nam je sporočiti, da smo svojo

generalno agenturo za Koroško in Kranjsko

73 (3-3)

izročili gospodu

Franu Drenik-u

(koncesijonovani zavarovalni bureau)

v Ljubljani, na Kongresnem trgu št. 3.

Ravnateljstvo.

Agenture se ustanove v vseh pokrajinah.

Prospekti se razpošiljajo gratis in franko.

F. P. VIDIC & C. v Ljubljani

ponujajo po najnižjih cenah vsakokoli množino

zidarske opeke,

zarebane strešne opeke

(Strangfalzziegel)

(izdelane iz najbolj znane Vrhniske glin) z zraven spadajočo

stekleno zarezano opeko in strešnimi okni iz
vlitega železa

lončene peči in štedilnike

(lastnega izdelka) 44

Roman-cement

Dovški Portland-cement

kakor vse v stavbinsko stroko spadajoče predmete.

Najnižje cene!!!